

Lasse Heikkilä

BALLADI IHANTALASTA

Säkeitä kesästä 1944

Minerva

Balladi Ihantalasta

Lasse Heikkilä

Balladi Ihantalasta

Säkeitä kesästä 1944

minerva
MINERVA KUSTANNUS
HELSINKI

1944

IHANTALAN TAISTELUT
KUNNIA SANKAREILLE

БОИ В ИХАНТАЛА
СЛАВА ГЕРОЯМ

Minerva Kustannus, 2022

Minerva Kustannus on osa Werner Söderström Osakeyhtiötä
www.minervakustannus.fi

© Lasse Heikkilä

Lasse Heikkilän runot julkaistu oikeudenhaltijoiden luvalla.

Sivun 5 kuva: Osmo Pekonen

Sivun 49 kuva: Kari Vihman yksityisarkisto

Sivujen 58 ja 59 kuvat: Ritva Heikkilän yksityisarkisto

Muut kuvat: Sotamuseon arkisto

Toimittanut Osmo Pekonen.

Sisuksen taitto: Lapine Oy

Kansi: Taittopalvelu Yliveto Oy

Kannen kuva: SA-kuva

ISBN: 978-952-312-408-0

Painettu EU:ssa

Sisällys

Saatteeksi	8
Jumalan ääntä etsiessäni	15
Kurt Belt	16
Erich-Maria	17
Kenttäpappi Antero Hakala	18
Helvetinajaja Antti Halonen	20
Luutnantti Isola	21
Johansson	23
Holger K.	24
Ratsumestari Olavi Koponen	25
Yrjö Korkeinen	27
Toivo Korpinen	28
Unkarilainen Lajos	29
Alikersantti Kaarlo Lehtinen	30
Korpraali Lemminkäinen	32
Sotamies Matti Malkanen	33
Korpraali Kauko Mattila	34
Vänrikki Mustonen	36
Panssarijääkäri Niilonen	38
Aatos Oikoinen	40
Luutnantti Erkki Peltonen	41
Maallikkosaarnaaja Kauko Pirinen	42
Kalle Tahvanainen	43
Matti Tolppari	45
Tuntematon, rakastava	46
Tuntematon, vaitelias	47
Kenraali Vihma	48
Pentti Ylä-Riutta	50
Balladi Ihantalasta	51
Selityksiä	54

Saatteeksi

Ihantalan taistelu Karjalan Kannaksella heinäkuun alussa 1944 oli Suomen sotahistorian ankarin. Tässä taistelussa ratkaistiin Suomen kohtalo. Puna-armeija pysäytettiin, jatkosodan suurin torjuntavoitto saavutettiin, puhutaan ”Ihantalan ihmeestä”.

Puna-armeijan suurhyökkäys Kannaksella alkoi 9. kesäkuuta 1944. Muutamassa päivässä vihollinen mursi kaksi suomalaisten puolustusasemaa. Viipuri menetettiin 20. kesäkuuta. Puna-armeijan painopiste oli Talin–Ihantalan suunnassa, jossa se hyökkäsi noin viidentoista divisioonan voimin. Hyökkääjällä oli käytettävissään yli 600 panssarivaunua sekä sadoittain pommikoneita ja maataistelukoneita. Tykkejä ja raketinheittämiä oli keskitetty painopistekohtaan jopa 200 kpl kilometriä kohti. Vihollisen tavoitteena oli ratkaisevan iskun antaminen ja sitä seuraava koko Suomen valloitus. Suomen armeija teki kuitenkin Talin ja Ihantalan taisteluissa sitkeää vastarintaa, mikä ratkaisi koko sodan.

Runoilija Lasse Heikkilä (1925–1961) koki Ihantalan taistelun panssaritorjuntamiehenä. Hän oli astunut palvelukseen 17-vuotiaana 1943 ja saanut koulutuksensa Jaakkiman Huuhannmäessä, Laatokan rannalla sijainneessa pst-koulutuskeskuksessa. Hänen yksikkönsä oli tilapäismuodostelma nimeltään 1. Erillinen Panssaritorjuntaosasto. Se oli alistettu suoraan IV Armeijakunnan esikunnalle nopeasti liikuteltavaksi pst-reserviksi, jota käytettiin pst-painopistesuunnan vahvistamiseen, miehittämään panssarinsulkulinjoja ja vastaaviin tehtäviin. Sen oli iskettävä ja kestettävä yhä uudestaan. Osasto perustettiin Huuhannmäessä 19. kesäkuuta 1944. Sen johtajana oli luutnantti Antti Niinimaa. Miesvahvuus oli 110.

Venäläisten panssarivaunuista pelätyintä tyyppiä olivat T-34 ja Kliment Vorosilov, suomalaisittain ”Sotka” ja ”Klim”.

Suomalaisten tärkeimpinä pst-aseina olivat upouudet saksalaiset panssarikauhut ja -nyrkit. Kesäkuun puolessavälissä niitä saatiin moottoritorpedoveneiden tuomana pikälähteyksenä Saksasta ja lentokoneilla 20. Vuoristoarmeijalta Lapista toistakymmentä tuhatta kappaletta.

1. Er. Pst. Osasto siirrettiin etulinjaan 26. kesäkuuta. Se joutui koviin taisteluihin Ruunankosken–Ämmäsuon maastossa 28. kesäkuuta, jolloin vihollinen menetti kuusi passarivaunua. Yhden Klimin sai tuhotuksi sotamies Keränen, ja Sotkansa ampui-
vat korpraali Tamminen sekä sotamiehet Mielty, Mäntylä, Pekkarinen ja Saari. Taisteluissa kaatuivat luutnantti Mustakallio, alikersantti Vironen, korpraali Pentti sekä sotamiehet Matikkala, Niinimaa ja Tuomainen; lisäksi sotamiehet Matikainen ja Tuppurainen katosivat.

Heinäkuun 1. päivänä Ihantalan kirkonmäen ja Pekarilan puron välisellä peltoaukealla lähti etenemään toistakymmentä panssaria. Lähitorjuntamiehet saivat tuhotuksi yhden 43 tonnin SU-152-rynnäkötykin sekä viisi 26 tonnin Sotkaa. SU-152:n sekä kaksi Sotkaa tuhosi maineikas korpraali Uuno Repo. Korpraali Havulinna sai saaliikseen yhden Sotkan ja sotamies Moilanen samoin yhden.

Seuraavassa taistelukosketuksessa aamuvarhain 3. heinäkuuta noin kaksisataa Tupolev TB 3 -konetta pommitti suomalais-
ten asemia. 1. Er. Pst. Osastosta kaatuivat sotamiehet Hautamäki ja Uusitalo. Heinäkuun 11. päivänä luutnantti Teinilän johtama neljän lähitorjujan partio tuhosi vielä yhden Klimin ja yhden Sotkan. 1. Er. Pst. Osaston tuhoamien panssarien kokonaismääräksi kertyi näin neljätoista vaunua.

Puna-armeija menetti Ihantalan taistelussa yli 300 panssarivaunua. Raskaiden tappioiden pakottamana Neuvostoliiton sodanjohto määräsi suurhyökkäyksen keskeytettäväksi

11. heinäkuuta. Neuvostodivisioonaa tarvittiin suursodan muilla rintamilla, jonne niitä alettiin siirtää. Heinäkuun 14. päivänä Neuvostoliiton Tukholman-lähettiläs Madame Kollontay ilmoitti maansa olevan valmis neuvottelemaan rauhasta. Heinäkuun 30. päivään mennessä tilanne oli 1. Er. Pst Osaston lohkolle rauhoittunut jo sen verran, että sotapäiväkirjan mukaan ”kerättiin marjoja”.

Eduskunta hyväksyi Neuvostoliiton asettamat välirauhan ehdot 2. syyskuuta 1944. Syyskuun 4. päivänä kello 4.40 luutnantti Niinimaa ilmoitti aselevon astuvan voimaan kello 7.00. Käytännössä tuli lakkasi vasta 5. syyskuuta. Korpraali Lasse Heikkilä ylennettiin alikersantiksi 29. lokakuuta. 1. Er. Pst. Osasto hajotettiin 30. lokakuuta.

Lasse Heikkilän runoteos kertoo Ihantalan sankarivainajista, jotka sodan jälkeen puhuttelevat runoilijaa ristiensä alta. Teos on todennäköisesti kirjoitettu vuonna 1956 Unkarin kansannousun jälkitunnelmissa, onhan mukana myös runo unkarilaisesta heimoveljestä nimeltä Lajos. Kyseisen runon hiukan erikoinen säe ”maatani sivellään veripensselillä” tarjoaa vihjeen kirjoitusajan kohdasta. Kari Suomalainen nimittäin julkaisi *Viikkosanomissa* 16.11.1956 rohkean piirroksen ”Unkarilaista verta”. Siinä Kuolema on tarttunut pensseliin ja sutii Unkarin karttaa verenpu-naiseksi.

Käsitteily pysyi tuntemattomana ja julkaisemattomana yli neljä vuosikymmentä. Löysin sen Heikkilän jälkeenjääneistä papereista vuonna 1999 kirjoittaessani hänen elämäkertansa. Käsitteilypakalla ei ole otsikkoa. Nimi ”Balladi Ihantalasta” on kokoelman viimeisen runon nimen mukainen. Useimmilla muilla runoilla (paitsi ”Johansson” ja ”Alikersantti Lehtinen”) ei ole otsikkoa, mutta toimittajan oikeudella olen antanut niille kunkin runon päähenkilön mukaiset nimet.

Ihantalan taistelu Karjalan kannaksella heinäkuun alussa 1944 oli Suomen sotahistorian ankarin. Tässä taistelussa ratkaistiin Suomen kohtalo. Puna-armeija pysäytettiin, jatkosodan suurin torjuntavoitto saavutettiin, puhutaan ”Ihantalan ihmeestä”.

Runoilija Lasse Heikkilä (1925–1961) koki Ihantalan taistelun panssaritorjuntamiehenä. Hänen julkaisematon ja unohtunut runoteoksensa löytyi hänen jälkeensä löydettyinä papereistaan vasta vuonna 1999.

Heikkilän runot toisaalta liittyvät Runebergin ”Vänrikki Stoolin tarinoista” alkaneeseen heroiseen perinteeseen, toisaalta sanoutuvat siitä irti. Heikkilä ei ihannoisi sotaa, mutta antaa kunnian niille, joille kunnia kuuluu.

Teoksen toimittanut dosentti Osmo Pekonen on kirjoittanut myös Lasse Heikkilän elämäkerran Marian maa – Lasse Heikkilän elämä 1925–1961.

minerva

ISBN 978-952-312-408-0

9 789523 124080

92.73, 82.2
Kansi Taittopalvelu Yliveto Oy
www.minervakustannus.fi